

Якименко Л.Є.

студентка,

Науковий керівник: Киричук А.С.

доцент,

*Вінницький торговельно-економічний інститут
Київського торговельно-економічного університету*

ХАРАКТЕРИСТИКА НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО ДОГОВОРУ

Роль нормативних договорів в умовах ринкових відносин зростає, що пов'язано з тим, що вони є швидким, зручним і простим способом регулювання, який дозволяє враховувати взаємні інтереси суб'єктів і забезпечувати відносно безконфліктне існування громадянського суспільства [1].

Метою даної роботи є аналіз та загальнотеоретична характеристика нормативно-правового договору, його видів.

Договір як джерело права має тривалу історію. Значна правотворча роль належить договору ще з часів родового ладу і процесу становлення держави. Саме тоді взаємовідносини між окремими групами людей базувались на договірних засадах, коли шляхом договірних відносин погоджувались і встановлювались певні правила мирного співжиття [2].

Римські юристи вважали, що в основі закону та звичаєвого права лежить договірне начало. Найбільшої популярності у регулюванні відносин договір досягнув у середні віки. Для цього часу характерне розуміння договору як інструменту добровільного самообмеження [3, с. 98]. Але у наш час розуміння нормативно-правового договору дещо інше.

Нормативно-правовий договір – це акт договірної правотворчості, який містить нормативно-правові приписи загального характеру, укладається як між рівноправними суб'єктами правотворчості, так і між тими, які знаходяться у відносинах підпорядкування, з метою врегулювання певних життєвих ситуацій, поширює свою дію не лише на його учасників і спрямований на задоволення, насамперед, публічних інтересів.

Тобто це правоутворюючий акт, змістом якого є сформульовані сторонами договору взаємні права, обов'язки, порядок їх реалізації, а також відповідальність за невиконання або неналежне виконання

добровільно прийнятих на себе зобов'язань. Його юридична сила залежить від правового статусу суб'єктів, що його укладають (найтипівішими серед них є держава, міжнародні організації, державні органи, посадові особи) [4]. Для цієї зовнішньої форми права характерна нормативність, тобто норма в законодавстві, яка містить зобов'язуючі фактори, а також властивість здійснювати регулятивний вплив на неперсоніфіковане коло суб'єктів. Нормативно-правовий договір має ще ряд ознак:

1) має публічно-вольовий характер – хоча б одна зі сторін договору повинна мати у своєму розпорядженні владні повноваження, бути суб'єктом нормотворчості (держава, її органи, посадові особи, міжнародні організації тощо);

2) має погоджувальний і добровільний характер, тобто потребує погодження сторін – нормотворчих суб'єктів, покладання на себе сторонами нормативно виражених взаємних прав і обов'язків, що потім ними виконуються (конвенціональні норми);

3) укладається в порядку, встановленому нормативними актами певної країни, і набуває чинності згідно з встановленою процедурою

4) (ратифікація, затвердження, узгодження, колективні переговори тощо), часто виступає як частина національного законодавства;

5) він покликаний забезпечити публічний, загальний інтерес, всезагальне благо, тому виконання договірних зобов'язань гарантується державою шляхом застосування різних форм, засобів, методів, у тому числі примусового характеру;

6) підлягає офіційному опублікуванню: неопубліковані нормативні договори не мають правових наслідків;

7) письмова та юридична форми вираження;

8) невичерпність одноразовим застосуванням [5].

Він також має продовжуваний в часі характер. Саме ця ознака дозволяє відрізнити власне нормативний договір від разових угод про співпрацю. У вигляді конкретизації нормативного договору виступають підзаконні акти і субдоговори між конкретними юридичними і фізичними особами.

Нормативні договори разом із правовими звичаями з'явилися як історично перші цивілізовані способи юридичного оформлення і закріплення спільної діяльності людей на принципах права [6, с. 240]. Нормативно-правові договори поділяють на міжнародні та внутрішньодержавні.

1. Міжнародний договір – це угода між державами та іншими суб'єктами міжнародного права з питань, що становлять для них спільний інтерес, яка регулює їх відносини шляхом утворення взаємних прав і обов'язків. Класифікувати міжнародні договори можна за різними підставами. За рівнем, на якому вони укладаються: міждержавні, міжурядові, відомчі. За кількістю сторін: двосторонні, багатосторонні. За об'єктом регулювання: політичні, економічні, зі спеціальних питань. Також розрізняють міжнародні договори: що підлягають ратифікації і що не підлягають ратифікації.

2. Внутрішньодержавний договір – це угода між суб'єктами правовідносин у межах однієї держави, що встановлює, змінює або скасовує норми права.

За галузевою належністю внутрішньодержавні договори класифікують на: конституційні (наприклад, Конституційний договір між Верховною Радою України та Президентом України, який діяв до прийняття Конституції України 1996 р., Федеративний договір між суб'єктами федерації про розмежування предметів відання і компетенції між ними.), адміністративні і такі, що укладаються в сфері трудового, фінансового права, та ін.

В трудовому праві розрізняють два види нормативних договорів: колективні договори та колективні угоди [5, с. 343].

І, незважаючи на те, що конкретний нормативний договір спрямований на створення правової норми, покликаної регулювати відносини обмеженого кола осіб, але зважаючи на значну кількість таких договорів, вони є важливою формою права не лише у міжнародному, а й внутрішньому державному відношенні [2, с. 105-106].

Отже, у роботі було проаналізовано поняття нормативно-правового договору та дано характеристику йому як джерелу права.

Список використаних джерел:

1. Загальна теорія держави і права: [Підручник для студентів юридичних вищих навчальних закладів] / М. В. Цвік, О. В. Петришин, Л. В. Авраменко та ін.; – Харків: Право, 2009. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://uristinfo.net/2010-12-16-20-00-40/31-mvtsvik-zagalna-teorija-derzhavi-i-prava/632-rozdil-xx-formi-prava.html>.

2. Теорія держави і права [Підручник] / Т. Г. Андрусак ; Фонд сприяння розвитку укр. правової думки та пропаганди державницьких традицій «Право для України». – Львів : [б.в.], 1997. – 200 с.

3. Магазинер Я. М. Вибрані праці з загальної теорії / Я. М. Магазинер; ред. А. К. Кравцов // Асоціація Юридичний Центр. – Наук. вид. –

СПб.: Юридичний Центр Пресс (Серія «Антологія юридичної науки»), 2006. – 352 с.

4. Державне право зарубіжних країн (у схемах) / Тетяна Пікуля, Богдан Калиновський, Оксана Лапка; вид. – КНТ, 2012. – 528 с.

5. Теорія держави і права. Підручник / О. Ф. Скакун / Пер. з рос. – Харків: Консум, 2001. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://m.pidruchniki.com/1879112343083/pravo/dzherelo_forma_prava_dzherela_formi_prava_derzhavah_svitukrayini#73.

6. Крестовська Н. М., Матвеева Л. Г. Теорія держави і права: Елементарний курс. Видання друге. – Х.: ТОВ «Одіссей», 2008.– 432 с.